

Ondersteuning van studenten met psychische problemen bij het volhouden/afmaken van de studie

HAS

Venlo, 18 mei 2017

Lies Korevaar

Overzicht

- Kennismaking
- Waarom aandacht voor studenten met psychische problemen ?
- Begeleiden van studenten met psychische beperkingen?
- Inbreng eigen casuïstiek
- (Signalering en verwijzing)
- Achtergrondinformatie

Waarom aandacht voor studenten met persoonlijke/psychische problemen?

- Jong volwassenheid heeft een hoger risico om psychische problemen te krijgen
- De meeste psychische aandoeningen komen voor het eerst tot uiting tussen 17 – 23 jaar

Factoren die de psychische gezondheid van studenten beïnvloeden

- Ouderlijk huis verlaten
- Voor zichzelf zorgen
- Hoge verwachtingen / hoge eisen
- Gebrek aan sturing / eigen verantwoordelijkheid
- Sociale contacten / sociaal isolement
- Seksuele relaties / identiteit
- Financiële problemen
- Drugs en alcohol
- Gebrek aan slaap
- Er met niemand over (kunnen) praten

Omvang studenten met psychische problemen (hoger onderwijs)

In Nederland volgen ongeveer 662.800 studenten een opleiding aan een hogeschool of universiteit (DUO, 2013)

6 % van de HBO-/WO-studenten heeft een DSM-IV As-I psychische aandoening (39.768 studenten!)
Verwey-Jonker Instituut, 2005

50% heeft extra ondersteuning nodig (19.884 studenten)
Verwey-Jonker instituut, 2005

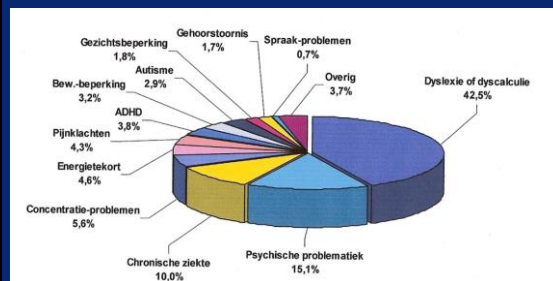
Onderwijs 2

Hanzehogeschool Groningen:

- 25.000 studenten
- 6% = 1500 studenten (hulp nodig)
- 3% = 750 studenten (voortijdig schoolverlaters)

Expertisecentrum Begeleid Leren

Psychische problemen komen het meest voor (na dyslexie/dyscalculie)

Centrum Hoger Onderwijs Informatie, november 2010

www.choi.nl

Gevolgen

- **Studenten met psychische problematiek studeren gemiddeld meer, maar halen lagere cijfers en minder studiepunten dan studenten zonder psychische problematiek**
(ResearchNed/ITS, 2012; Broek, Muskens & Winkels, 2013)
- **Verhoogd risico op voortijdig verlaten. Binnen een groep studenten met een functiebeperking 2x zo hoog in vergelijking met studenten zonder functiebeperking**
- **Studenten met autisme, ADHD, psychische beperkingen en functionele beperkingen hebben de grootste kans op studie-uitval**
(Broek, Muskens & Winkels, 2013)

Aandachtspunten

- **Op school kunnen psychische problemen als eerste worden gesignaleerd**
- **Op school worden geen psychische problemen behandeld**
- **Op school staat studentrol centraal, niet de patiëntenrol**
- **Daarom: Verwijzen naar juiste instantie -> goede diagnose -> juiste behandeling**

Specifieke psychische aandoeningen

- **Depressie**
- **Angststoornis**
- **Schizofrenie**
- **Eetstoornis**
- **Persoonlijkheidsstoornis**
- **Borderline**
- **ADHD**
- **Autisme**

Belemmeringen

- **Cognitief**
- **Sociaal-emotioneel**
- **Omgeving**
- **Aandoening/ziekte**

Cognitieve beperkingen

- Aandacht en concentratie
- Geheugen: inprenten, herinneren
- Ordenen
- Plannen
- Problemen oplossen
- Handelen
- Nemen van initiatief

13

Sociaal-emotionele belemmeringen

Onder andere:

- Samenwerken
- Contact leggen en onderhouden
- Presenteren
- Angst voor stigma en discriminatie
- Laag zelfvertrouwen
- Omgaan met stress
- Reageren op feedback

14

Omgevingsinvloeden

- Onbekendheid met, ontbreken van, onvoldoende gebruikmaken van ondersteuningsmogelijkheden
- Omgevingsproblemen die een (extra) belasting kunnen zijn: financiën - woonsituatie – familie - stigma

15

Aandoening

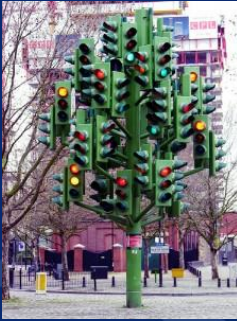
Fluctuerende aard van de aandoening

Bijwerkingen medicatie

- Sufheid
- Vermoeidheid
- Droge mond, erge dorst
- Wazig kijken
- Trillen van de handen

16

Wat te doen?

<h3>Begeleid Leren: nieuwe interventies voor de professional</h3> <p>Het onderzoeken van problemen met psychische beperkingen bij het kiezen, verkrijgen en behouden van een reguliere opleiding</p> <p>ACHTERGROND Beoogdonderwijs bereikt jongeren voor op een baanmarkt. De meeste psychische problemen komen voor het eerst bij uitgang tussen de 17 en 25 jaar. Professionals in het onderwijs en de GGZ ervaren handelingsvermogenheid in het begeleiden van jongeren met psychische beperkingen in en naar het onderwijs. Dit draagt bij aan het vroegtijdig schakelen van dit proces.</p> <p>Het Begeleid Leren project draagt bij aan de draagkracht van professionals door: - Kwalificatie: complete/verdiepende de interdisciplinaire samenwerking te verbeteren</p> <p>DOELLEN en ACTIVITEITEN</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Opleidingen aan een Toolkit Begeleid Leren ✓ Opleiden van een Regionaal Netwerk ✓ Ontwerpen interventies en pilot testing <p>INNOVATIE van BEGELEID LEREN</p> <p>Professionals verbeteren de competenties van studenten te begeleiden bij het kiezen, verkrijgen en behouden van een reguliere opleiding</p> <p>Meer info: www.begeleidleren.nl</p> <p>Meer info: laas@fhnw.nl</p> <p>Meer info: nlv@students.fhnw.nl</p> <p>Meer info: wtfm@students.fhnw.nl</p> <p>Meer info: laas@fhnw.nl</p> <p>Meer info: wtfm@students.fhnw.nl</p> <p>Meer info: wtfm@students.fhnw.nl</p>	<h3>Supported Education for youth with psychiatric disabilities</h3> <p>Higher and advanced vocational education prepare young adults for a career and enhance their life goals</p> <p>The onset of mental illness generally occurs between 17 and 25 years</p> <p>For young adults with psychiatric disabilities, educational resources are often unaccessible</p> <p>Overwhelming obstacles are stigmatization and discrimination</p> <p>This results in under- or unemployment and social exclusion</p> <p>The Impulse project will contribute to empower young adults to get better access to higher education and able to complete a study successfully</p> <p>RESULTS OF SUPPORTED EDUCATION</p> <p>The provision of individualized, practical support and instruction to assist youth with psychiatric disabilities to achieve their educational goals</p> <p>Meer info: www.supportededucation.eu</p> <p>Meer info: laas@fhnw.nl</p> <p>Meer info: wtfm@students.fhnw.nl</p> <p>Meer info: wtfm@students.fhnw.nl</p>
---	--

Toolkit Begeleid Leren

Kiezen-Verkrijgen-Behouden model

Begeleid Leren

Studenten met psychische problemen

helpen beter te functioneren zodat ze met

succes en naar hun eigen tevredenheid

de opleiding van eigen keuze kunnen

(ver)volgen

Omgang met studenten met
psychische problemen

21

Oefening:

Het 'klikt' of het 'klikt niet'

Lectoraat Rehabilitatie

Veel hulpverleners praten met
cliënten en luisteren naar
zichzelf

Veel slb'ers praten met
studenten en luisteren naar
zichzelf

Voorkeur voor contactstijl

- **Fysiek**
Letterlijk dichtbij iemand zijn
- **Emotioneel**
Persoonlijke ervaringen met iemand delen
- **Verstandelijk**
Ideeën of gedachten delen met iemand
- **Levensbeschouwelijk**
Vaste meningen/overtuigingen delen met anderen

HG / Lectoraat Rehabilitatie

Aansluiten bij contactstijl

•Fysiek	Vergezellen	
•Emotioneel	Ervaringen	Ik voel
•Verstandelijk	Gedachten	Ik denk
•Levensbeschouwelijk	Meningen	Ik vind

Tips voor het gesprek

Gebruik LSD

- Luisteren
- Samenvatten
- Doorvragen

Gebruik geen NONSENS

- Niet Oplossen
- Niet Sturen, En
- Niet Suggesteren

Behouden

- 5-stappen methodiek
- Stigma & openheid
- Bondgenotengroep
- Workshop Signaleren
- Workshop Introductie ondersteuning

Expertisecentrum Begeleid Lernen

Praktische informatie

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

Waarom is dit belangrijk?
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...
 Het is belangrijk om te weten dat de...

'Vertel ik het wel, of vertel ik het niet'
 Workshop:
 Openheid geven over je psychische problemen op school of stage

share your talent. move the world.

Praktische informatie

Wie groeit in de groep?
Minimaal 2, maximaal 12 studenten.

Wanneer begint de groep?
Meestal april.

Wanneer en waar vindt de MOSS-groep plaats?
Meestal in de late ochtend, op maandag van 10 tot 12 uur in de 1ste verdieping van het Dieringgebouw.

Wat kost het?
Deelnemen aan de groep is gratis. Het project wordt mede gefinancierd door subsidie van het Ministerie van Hoger Onderwijs.

Voor meer informatie en aanmelding

Projectleider: moos@hva.nl
Telefoon: 020-4862377

Met Onderlinge Steun Studeren (MOSS)

Een bondnotiegroep voor studenten met psychische problemen

Voor studenten MWD, SPH & TP van de Academie voor Sociale Studies

your talent. move the world.

Wie is probleem- en proceseigenaar?

Wil jij je opleiding blijven volgen?

Zo ja, wat belemmert jou bij het volgen van je studie?

Samen met de student achterhalen welke vaardigheden en hulpbronnen hij/zij nodig heeft om met succes en tevredenheid de studie te kunnen starten

- Voorbeelden van opleidingsdoelen van studenten
- Ik wil de komende twee jaar mijn opleiding Civiele Techniek blijven volgen
 - Ik wil in september 2017 mijn stage bij bedrijf X starten
 - Ik wil in september 2017 mijn AD Bedrijfskunde weer oppakken
 - Ik wil in 2018 mijn opleiding HBO-Verpleegkunde afronden

Vaardigheden en hulpbronnen achterhalen

Succes
Wat moet je kunnen doen?

Tevredenheid
Wat wil je kunnen doen?

Welke vaardigheden
heb je daarvoor nodig?

Wat kan je al?
Wat moet je nog leren?

Welke hulpbronnen
heb je nodig als je iets niet
kunt leren?

Vaardigheden

- Fysieke
- Intellectuele
- Cognitieve
- Sociale
- Emotionele

Hulpbronnen

- Mensen (bv studiemaatje)
- Activiteiten (bv wandeling maken)
- Plaats (bv ruimte om me terug te trekken)
- Dingen (bv computer)
- Aanpassingen (bv extra toetstijd)

Onmisbare vaardigheden + Onmisbare hulpbronnen

Functionele diagnostiek: vaardigheden

Doel: Ik wil in september 2016 mijn opleiding aan de Academie voor Verpleegkunde beginnen

Succes: opleidingseisen achterhalen:

- Aanwezigheid +
- Op tijd komen -
- Presenteren voor de groep +
- In subgroepen werken -
- Papers schrijven +
- Voldoendes halen +
- Stage volgen ?

Beoordelingsformulier vaardigheidsgebruik Vaardigheid: Reageren op feedback

Student: _____ Datum: _____
Beoordelaar: _____ Plaats: _____

- Aanwijzingen:
1. Houdt de komende twee weken de situaties bij in de projectgroepbijeenkomsten waarin iemand iets zegt over je handelen.
 2. Na elke situatie de relevante hoeken aanvullen en eventuele opmerkingen toevoegen.

Datum	Tijd	Omstandigheden wie, waar, wat (beschrijf de inhoud van de feedback)	Gereageerd op feedback?		Uitgevoerd gedrag:	
			Ja	Nee	1. Reactie belakken?	2. Feedback samenvatting? 3. Jouw bijdrage gegeven?

Opmerkingen:

Kies een interventie

- Vaardigheid leren?
- Vaardigheid leren toepassen?
- Hulpbron realiseren?

Vaardigheden toepassen 7 O's

- Hindernissen opsporen: waarom gebruikt de student de vaardigheid niet (voldoende)?
- Onwetendheid Uitleggen
- Onvermogen Hulpbron
- Onkunde Vaardigheidsles
- Onbruik Oefenen
- Onzekerheid Succesjes
- Onnadenkendheid Voorbereiden
- Onwil Erover praten, nut uitleggen

Samenvatting in dilemma's

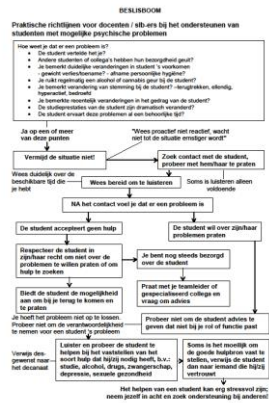
- Patiëntrol vs Studentrol
- Hulpverlener vs Docent/Slb'er
- Slb'er als vs Student als
- probleemeigenaar probleemeigenaar
- Slb'er als vs Student als
- proceseigenaar proceseigenaar
- Norm vs Vorm
- School vs Stage

Checklist

1. Wat belemmert de student?
2. Heb je een goede band met de student?
3. Welke voorkeur van contactstijl heeft de student?
4. Wie is eigenaar van het probleem/proces?
5. Welke (onmisbare) vaardigheden en/of hulpbronnen mist de student?
6. Hoe zijn deze te realiseren?

Eigen casuïstiek

Signalering

Openheid over persoonlijke problemen op school of stage

Stigmatisering

Dilemma:

geef ik wel of niet openheid over mijn persoonlijke/psychische problemen

Enkele aspecten daarbij:

- Heb ik baat bij openheid?
- Wie vertel ik het en waarom?
- Wat, als mensen er achter komen?
- Wat zullen ze van me denken?

Hanzehogeschool Groningen /
Lectoraat Rehabilitatie

Ineke

Ineke is 23 jaar en 1e jaars studente HBO-economie. Op haar 19e is Ineke ernstig depressief geworden. Ze is in totaal ongeveer 1,5 jaar opgenomen geweest in een psychiatrisch ziekenhuis.

De afgelopen twee jaar is ze in dagbehandeling geweest bij hetzelfde ziekenhuis. Het gaat het laatste jaar erg goed met haar en ze heeft haar studie HBO-economie (overigens aan een andere hogeschool) weer opgepakt. In een kennismakingsbijeenkomst docenten en andere studenten vraagt één van haar medestudenten: "Goh, wat heb jij hiervoor gedaan?". Ineke schrikt van de vraag en weet niet wat ze moet zeggen.

Hanzehogeschool Groningen /
Lectoraat Rehabilitatie

Martine

Martine is 22 jaar en staat op het punt te beginnen aan haar stage in het 3e jaar van haar studie V&D aan de HG. Ze heeft een sollicitatiegesprek met een medewerker van personeelszaken van het ziekenhuis waar ze stage wil gaan lopen.

De personeelsmedewerker vraagt Martin waarom er in haar C.V. een jaar "open" staat. Martine vertelt hem dat ze twee jaar geleden een jaar in behandeling is geweest in verband met borderline problematiek.

Het gesprek wordt daarna snel afgerond. Martine heeft nooit meer iets van het ziekenhuis vernomen.

Hanzehogeschool Groningen /
Lectoraat Rehabilitatie

Openheid geven

Stappen:

Bepaal:

1. Of je het wilt vertellen
2. Wat je wilt vertellen
3. Wie je het wilt vertellen
4. Wanneer je het wilt vertellen
5. Hoe je het wilt vertellen

Hanzehogeschool Groningen /
Lectoraat Rehabilitatie

Oefening

Stap 1: Bepaal of je het wilt vertellen

- a. Stel vast wat de voordelen zijn
- b. Stel vast wat de risico's zijn
- c. Vergelijk de voordelen en risico's met elkaar

Hanzehogeschool Groningen /
Lectoraat Rehabilitatie

Openheid over je psychiatrische achtergrond Werkblad 1
Instructies: Bepaal of je wil vertellen over je psychiatrische achtergrond
Denk aan:
a. Stel vast wat de voordelen zijn
b. Stel vast wat de risico's zijn
c. Vergelijk de voordelen en de risico's met elkaar

Bepaal of je het wil vertellen

a. Stel vast wat de voordelen zijn:

b. Stel vast wat de risico's zijn:

c. Vergelijk de voordelen en risico's met elkaar:

Hanzehogeschool Groningen /
Lectoraat Rehabilitatie

Nabespreking

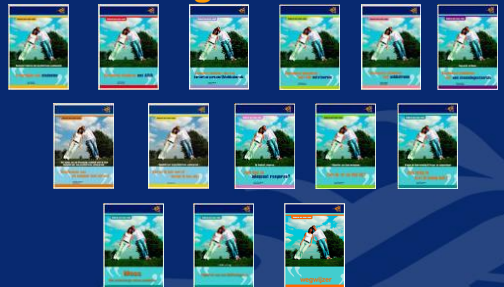
De beslissing om openheid te geven over je achtergrond is een persoonlijke beslissing van de student (e) en daarbij moet de eigen situatie en omstandigheden goed in ogenschouw nemen

Hanzehogeschool Groningen /
Lectoraat Rehabilitatie

Achtergrondinformatie

Expertisecentrum Begeleid Leren

www.begeleideren.nl

Evaluatie

Hoe heeft u de bijeenkomst ervaren?

Maak hierbij gebruik van de drie B's:

- * Bekend: Wat deed ik al?
- * Besluiten: Wat doe ik niet meer?
- * Bereiken: Wat ga ik anders doen?

(Van Biene 2005)

57

Hartelijk dank voor jullie
aandacht en inzet

Lies Korevaar
e.l.korevaar@pl.hanze.nl